

Wijziging van het Uitvoeringsbesluit WHW 2008 onder meer in verband met een andere bekostigingswijze van het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (Stb. 2016, nr. 346).

Verslag van de openbare internetconsultatie.

Van de kant van de Rijksuniversiteit Leiden wordt gevraagd naar de budgetneutraliteit voor de instellingen bij de aanpassingen van het onderzoekdeel van de bekostiging.

De regering reageert hierop als volgt. Uit het IBO wetenschappelijk onderzoek is naar voren gekomen dat een beperking van de promotieparameter in het bekostigingsmodel en de invoering van meerjarig gemiddelden gewenst zijn. Er zijn geen herverdeeeffecten als gevolg van aanpassingen bij de promotieparameter. De herverdeeeffecten als gevolg van invoering van het meerjarig gemiddelde bij de graden zijn (afgezet tegen het totaalbudget van de instellingen) zeer bescheiden. Naar verwachting gaat 50 procent van de instellingen erop vooruit en gaat 50 procent van de instellingen op achteruit. Daar staat tegenover dat een instelling die meer had moeten krijgen, dit verspreid over drie jaar ontvangt.

Daarnaast is er van de kant van de Rijksuniversiteit Leiden een opmerking gemaakt over het gezamenlijke onderwijs. Het volgende is aangevoerd. De voorgenomen wijzigingen in het Uitvoeringsbesluit WHW gericht op het opdoen van internationale ervaring voor studenten in het hoger onderwijs en het belang van internationalisering voor het verwerven van kennis, vaardigheden en beroepscompetenties, dragen mogelijk bij aan de bevordering hiervan. Echter financieel gezien is er in het wetsvoorstel geen prikkel ingebouwd om gezamenlijke opleidingen te gaan opstarten met een buitenlandse instelling. Weliswaar wordt het mogelijk gemaakt voor een student om tegen een lager bedrag dan het wettelijk collegegeld deel te nemen aan een gezamenlijk opleidingsprogramma met een buitenlandse instelling, maar het gevolg is wel voor de universiteit, dat er a) minder collegegeld wordt ontvangen en b) de universiteit de inschrijfbekostiging misloopt.

De regering reageert hierop als volgt. Het ontwerpbesluit is een uitwerking van het wetsvoorstel Bevordering internationalisering hoger onderwijs. Dat voorstel wordt breed gedragen door de hoger onderwijsinstellingen zelf: zij willen graag de mogelijkheid hebben om te kunnen werken met «gesloten beurzen» en zij willen in dat verband zelf de hoogte van het collegegeld kunnen bepalen. Het wetsvoorstel faciliteert dat. Het is begrijpelijk dat de instelling voor de student aan wie een lager of geen collegegeld wordt gevraagd, geen inschrijvingsbekostiging ontvangt. De achterliggende gedachte daarbij is dat aldus de mogelijkheid van fraude wordt tegengegaan. De instelling ontvangt overigens wel diplomabekostiging als de student een graad krijgt. Hieruit kunnen de kosten voor de samenwerking met de buitenlandse instelling worden gedekt.

Namens de VAWO (vakbond voor de wetenschap) is het volgende ingebracht. Volgens de VAWO, vakbond voor de wetenschap, wordt met het conceptbesluit de bestaande perverse prikkel voor promoties in stand gehouden en wordt deze prikkel wellicht zelfs vergroot door de samenstelling van het aantal promoties en verleende ontwerperscertificaten. De ingreep leidt volgens de VAWO wellicht tot een stabielere financiering, maar waarschijnlijk ook tot een lagere financiering eerste geldstroom en dus tot een bezuiniging. Om het huidige niveau van financiering te handhaven is het wenselijk dat het huidige bedrag dat verkregen wordt aan promotiepremies vast te zetten per universiteit en in de toekomst uit te keren als onderdeel van de vaste voet ter aanvulling van het onderzoekdeel van de eerste geldstroom. Voorts is het volgens de VAWO in het ontwerpbesluit niet duidelijk hoe de 4 tot 5% andere middelen voor de onderzoekbekostiging «op een andere manier» zal worden ingezet. Op dit punt is meer zekerheid gewenst. Universiteiten zouden volgens de VAWO echter eerder op taakstelling

(gewenste formatie/docent-student ratio) bekostigd moeten worden dan op (perverterende) outputindicatoren.

De regering reageert hierop als volgt. Het verschil tussen de oude en de nieuwe systematiek zorgt ervoor dat een deel van de eerste geldstroom op een andere manier wordt toegewezen aan de instellingen. Conform artikel 4.23 van het Uitvoeringsbesluit WHW 2008 wordt dit deel toegevoegd aan de voorziening onderzoek (vaste voet). Dit is tekstueel verduidelijkt in de nota van toelichting. Door een dalende prijs per promotie wordt de invloed van de promotie-component in het onderzoekdeel van de bekostiging beperkt en doordat er middelen aan de vaste voet worden toegevoegd wordt de bekostiging in feite stabiel voor de instellingen. Over de middelen die toegevoegd worden aan de vaste voet worden nog nadere afspraken gemaakt met de instellingen. De middelen blijven echter volledig beschikbaar voor de instellingen. De bekostigingssystematiek is niet van invloed op de vaststelling van de omvang van het totale onderzoeksbudget binnen de eerste geldstroom. Er is dus geen sprake van een bezuiniging.

Tenslotte is een reactie ontvangen van het Promovendi Netwerk Nederland (PNN). PNN plaatst kanttekeningen bij de onduidelijkheid die het onderhavige voorstel laat bestaan of de algehele financiering en kwaliteit van promoties. Het is voor het PNN niet duidelijk wat de consequenties van dit voorstel zouden kunnen zijn op het aantal promovendi – en daarmee de «aanstellingsbereidheid» van universiteiten alsmede de kwaliteit van de promotie. PNN zou het toejuichen de effecten van het wijzigingsvoorstel, mede vanuit het reeds beschikbare onderzoek, nader te expliciteren en waar mogelijk te laten onderzoeken alvorens deze wijziging in werking treedt. Het PNN heeft een aantal onbeantwoorde vragen en zorgen die zij graag wil uiten.

- Wat zijn mogelijke gevolgen voor de kwaliteit van Nederlandse promotietrajecten?
- Hoe strookt de ambitie van het kabinet om meer promovendi aan universiteiten aan te stellen met dit wijzigingsvoorstel?
- Ook blijft het onduidelijk hoe dit voorstel ingrijpt op de verschillende type promovendi, te weten medewerker-promovendi, contractpromovendi, duale promovendi en buitenpromovendi. In het IBO stuk staat de volgende zin die PNN grote zorgen baart: «Daarbij is het een suggestie om buitenpromovendi in de telling geheel buiten beschouwing te laten.» Dit kan grote nadelige gevolgen hebben voor de grote groep buitenpromovendi.
- Op welke wijze past het voornemen een promotieakkoord te sluiten in deze plannen?
- Zorgt een maximering van de eerste geldstroom voor een verschuiving van onderzoeksfinanciering naar de tweede en derde geldstroom?
- Zo ja, hoe wenselijk is het dat in het licht van de onafhankelijkheid van (het onderzoek van aan) universiteiten als een groter deel van de onderzoeksfinanciering in concurrentie moet worden geworven bij NWO of moet worden gefinancierd door de private sector?
- Wat is het huidige percentage van de promotiepremie ten opzichte van de eerste geldstroom? Hoe is de verdeling promotiepremie / ontwerp-certificaten?
- Is de 20% marktaandeelafhankelijk? Wordt de prijs per promotie (diploma) gecorrigeerd naar marktaandeel (n.a.v. aantal promoties per universiteit)? Indien dit zo is, kan een ratrace tussen universiteiten het gevolg zijn.
- Daarnaast blijft onduidelijk hoe het vrijgespeelde geld wordt gebruikt. Dat blijft conform dit wijzigingsvoorstel bestaan in de lumpsum van het ministerie naar de universiteiten, maar wordt gekoppeld aan de Wetenschapsagenda. Hoe en op welke grond is PNN onduidelijk, alsmede de daarmee gemoeide neveneffecten als het inzetten op «populaire wetenschap». Kan dit inzichtelijk worden gemaakt? PNN stelt voor de inkomsten in de eerste geldstroom uit promotie-premies te oormerken en aan te wenden voor het aanstellen van (nieuwe) medewerkerpromovendi, en de begeleiding en scholing van promovendi via de universitaire Graduate Schools.

De regering reageert hierop als volgt. Omdat het aantal promoties nog steeds een belangrijke indicator is van de output van een universiteit, wil de regering hier nog steeds een vergoeding via de bekostiging voor verstrekken. De regering is van mening

dat het belangrijk is dat promovendi aangesteld worden, maar dat dit niet een te sturende werking in de bekostigingssystematiek zou moeten hebben. Eind 2013 bedroeg het aandeel van de promoties en ontwerperscertificaten in de onderzoekbekostiging 21%, eind 2015 is dit gestegen naar 24%. Hierbij is de verhouding van de bedragen voor een promotie ten opzichte van een ontwerperscertificaat 6:5. Deze toename ging ten koste van de voorziening onderzoek in percentages binnen de eerste geldstroom. Door de prijs voor een promotie via deze wijziging flexibel te maken, krijgt iedere instelling nog steeds een bedrag per promotie maar naarmate er meer promoties zijn, wordt dit bedrag lager. Hiermee wordt het risico van een «ratrace» naar promovendi dus juist verkleind. De kwaliteit van de promoties komt niet onder druk te staan als gevolg van deze aanpassing. En ook heeft de maximering van de promotieparameter geen invloed op de hoogte van de eerste geldstroom. Deze blijft gelijk. Er vindt geen verplaatsing plaats naar andere geldstromen. De bekostiging maakt zowel in de oude, als in de nieuwe situatie geen onderscheid tussen de verschillende soorten promovendi. De suggestie die in het IBO gemaakt wordt over de buitenpromovendi is niet overgenomen in dit voorstel. Daarbij zal een te sluiten promotieakkoord geen gevolgen hebben voor de omvang van de onderzoekbekostiging in de eerste geldstroom. Het verschil tussen de oude en de nieuwe systematiek zorgt ervoor dat een deel van de eerste geldstroom op een andere manier wordt toegewezen aan de instellingen. Conform artikel 4.23 van het Uitvoeringsbesluit WHW 2008 wordt dit deel toegevoegd aan de voorziening onderzoek (vaste voet). Dit wordt nader verduidelijkt in de toelichting bij het besluit. Over de middelen die toegevoegd worden aan de vaste voet worden nog nadere afspraken gemaakt in overleg met de instellingen. De middelen blijven echter volledig beschikbaar voor de instellingen.